

Dorpsstraat 7
2712 AB Zoetermeer

port betaald
Zoetermeer

't Seghen Waert

jaargang 18 nummer 5

november 1999

verenigingsblad van het Historisch Genootschap
Oud Soetermeer

Historisch Genootschap Oud Soetermeer

Bestuur

dhr. E.H. Oskam (voorzitter)

Juweellaan 175, 2719 SB Zoetermeer
tel. (079) 361 65 38

dhr. B.F. Tuinstra (A.W.Z., wnd secretaris)

Marsmanhove 88, 2726 CP Zoetermeer
tel. (079) 321 17 30

b.f.tuinstra@stm.tudelft.nl

dhr. H.B. Huurman (penningmeester)

Edelsteensingel 172, 2719 RC Zoetermeer
tel. (079) 362 17 30

mevr. P.E. Vijverberg (marketing, PR)

Corantijnstraat 32, 2315 VR Leiden
tel. 06 - 5 570 68 32

petra.vijverberg@ymnl.yamaha-motor.nl

dhr. C.A.M. Klein (G.W.Z.)

Tijberg 55, 2716 LK Zoetermeer
tel. (079) 351 44 55

cam.klein@hccnet.nl

dhr. J.W. Dreise (I.S.V.)

Beveland 4, 2716 CP Zoetermeer
tel. (079) 321 02 32

dhr. A.C.J. Vermeulen (Act. Cie.)

Den Hoorn 1, 2712 BB Zoetermeer
tel. (079) 316 78 46

acj.vermeulen@hccnet.nl

Redactie

mevr. C.J. Moerman-van Voorst

Dublinstraat 253, 2713 HT Zoetermeer
tel. (079) 352 14 88

cmoerman@wirehub.nl

mevr. P.E. Vijverberg

adres zie boven

dhr. Th.J.A.M. van der Poel

Savelsbos 195, 2716 HJ Zoetermeer
tel. (079) 352 16 93

th.v.d.poel@hccnet.nl

Ledenadministratie

dhr. A.Ph. Rademaker

Banckerstraat 5, 2712 KK Zoetermeer
tel. (079) 316 43 74

Archief

mevr. J.M.C. Huisman-Aaftink

Bernhardstraat 2, 2712 CS Zoetermeer
tel. (079) 316 31 79

Contactpersonen werkgroepen

Archeologische werkgroep

dhr. B. van der Ven

Douzapad 30, 2722 AX Zoetermeer
tel. (079) 342 79 91

Genealogische werkgroep

mevr. M.E. Vijverberg-Kalkema

Stekelbaarsloot 35, 2724 AR Zoetermeer
tel. (079) 331 65 52

kalkema@stad.dsl.nl

Interviewgroep Sprekend Verleden

dhr. E.W. van den Burg

Fr. Hendriklaan 32, 2712 EE Zoetermeer
tel. (079) 316 48 58

e.v.d.burg@hccnet.nl

Historisch Genootschap

Oud Soetermeer

t Seghen Waert is een uitgave van het
Historisch Genootschap Oud Soetermeer.
Het blad verschijnt vijf maal per jaar.

ISSN: 1384-7260

Inhoud

Van de redactie	1
Activiteitenkalender	2
Ledenbestand	3
Puzzel	3
Najaarsledenvergadering op woensdag 24 november 1999	4
De heer J. Kentgens vertelt zijn oorlogsverhaal	8

Kopij voor het volgende nummer van 't Seghen Waert

Uw kopij voor het volgende nummer is dagelijks zeer welkom bij mw.
C.J. Moerman- van Voorst, Dublinstraat 253, 2713 HT Zoetermeer.
e-mail cmoerman@wirehub.nl
De sluitingsdatum voor het volgende nummer is 17 december 1999.

Van de redactie

In de laatste 't Seghen Waert van deze eeuw vindt u alle stukken voor de ledenvergadering op woensdag 24 november. U wordt allen hartelijk uitgenodigd deze bij te wonen.

Wij zijn de interviewgroep Sprekend Verleden veel dank verschuldigd voor het aanbod deze keer plaats te maken voor het lange artikel over het oorlogsverleden van de heer J. Kentgens.

Tenslotte wenst de redactie u een goede jaarwisseling toe en een gezond en gelukkig jaar 2000.

Clara Moerman

Activiteitenkalender

- Wo 10 november Wijkavond Buytenwegh-De Leyens; De Doortocht, 20.00 uur
- Wo 24 november Najaarsledenvergadering; Parochiehuis, Dorpsstraat 18b, 20.00 uur
- Zo 5 december Inloopmiddag A.W.Z.; 't Oude Huis, 13.00-15.00 uur
- Ma 6 december Inloopavond G.W.Z.; 't Oude Huis, 20.00 uur
- Zo 2 januari Inloopmiddag A.W.Z.; 't Oude Huis, 13.00-15.00 uur
- Ma 5 januari Inloopavond G.W.Z.; 't Oude Huis, 20.00 uur
- Do 6 januari Nieuwjaarsreceptie; 't Oude Huis, 20.00 uur
- Vr 21 januari Duivenvoorde in het duister

Toelichting wijkavond Buytenwegh-De Leyens, 10 november

Deze wijk ligt op historische grond. Eeuwen geleden is de Zoetermeerse gemeenschap hier, aan de randen van het Zoetermeerse meer, ontstaan. Tegenwoordig herinnert niets in de wijk meer aan de ontstaansgeschiedenis. Leden van de Archeologische Werkgroep Zoetermeer zullen op deze avond vertellen over het ontstaan van de Zoetermeerse kleigrond en veenlaag en over de ontginning van het veen. Na het droogleggen kreeg de grond een bestemming als landbouwgebied. Aan de hand van dia's wordt hierbij stilgestaan. Ir. A. ten Ham van Stadswerken van de gemeente Zoetermeer zal vertellen over de ontwikkeling van de wijk sinds de jaren '70.

Toelichting Duivenvoorde, 21 januari

Al rond 1250 stond er op de plaats van Kasteel Duivenvoorde, gebouwd in 1631, een vierkante verdedigingstoren of donjon. Van 1266 tot 1771 is Duivenvoorde in het bezit geweest van de familie Van Wassenaer. Na 1771 is Duivenvoorde in de vrouwelijke lijn vererfd. Een rondleiding toont u het unieke huis zoals het door vroegere generaties werd bewoond, compleet met het oorspronkelijke meubilair en een rijke collectie familieportretten, zilver, Delfts aardewerk en Chinees en Europees porselein. Bekend is de Marot-zaal in de Lodewijk XIV-stijl. Rondom het kasteel ligt een in Engelse landschapstijl aangelegd park. Kortom: een bezoek meer dan waard.

Het is noodzakelijk u uiterlijk 18 januari aan te melden bij Gertjan Moers (tel. 316 36 60) of Corry de Graaf (tel. 316 72 76). Door hen wordt u persoonlijk op de hoogte gehouden hoe het vervoer wordt geregeld.

Ledenbestand

De volgende nieuwe leden heten wij hartelijk welkom in de vereniging:

Mw. Erika Drolsbach, Werflaan 73, Zoetermeer

Mw. M. Goudriaan-Breugem, Vondelstraat 4, Zoetermeer

Mw. A. Hofman-Veldhuizen, Noordweg 69, Pijnacker

Dhr. F. Idema, Graaf Adolfstraat 12, Zoetermeer

Dhr. C.L.J. Kentgens, Wolfsven 16, Eindhoven

Dhr. T. Kieboom, Weidedreef 167, Zoetermeer

Dhr. A.M.J. Koot, Potgieterstraat 11, Zoetermeer

Dhr. J.C.P. Spruit, Eerste Stationsstraat 159, Zoetermeer

Mw. M.M. Top-Vis, Mosgroen 279, Zoetermeer

Dhr. A. Uitdenbogert, Haspel 10, Veenendaal

Dhr. A.K.R. Waanders, Stadhoudersring 470, Zoetermeer

Bij het volgende nummer van dit blad ontvangt u een acceptgiro ter voldoening van de contributie voor het jaar 2000.

Puzzel

De oplossing van de puzzel, die in het vorige nummer stond, is:

“Het verleden blijft altijd weer boeien”.

Er zijn veertig goede inzendingen ontvangen. Hieruit zullen de winnaars worden getrokken, die hiervan binnenkort bericht krijgen en die in het volgende nummer van ons blad zullen worden bekendgemaakt.

Bloembinderij

DE NOBEL

- voor al uw
- ✿ Relatiegeschenken
 - ✿ Bloemdecoraties
 - ✿ Smaakvolle boeketten
 - ✿ Bruidswerk

Dorpsstraat 86k, Zoetermeer, telefoon (079) 316 93 11

Najaarsledenvergadering op woensdag 24 november 1999

Alle leden worden hartelijk uitgenodigd deze vergadering te bezoeken.
Plaats: Parochiehuis, Dorpsstraat 18b, Zoetermeer. Aanvang: 20.00 uur

AGENDA

1. Opening en vaststelling agenda

2. Verslag van de voorjaarsledenvergadering van 12 mei 1999

Zie onder.

3. Mededelingen van het bestuur

Hierbij zal aandacht worden gevraagd voor het samen te stellen beleidsplan van de vereniging voor de middellange termijn.

4. Benoeming bestuursleden

Sinds de voorjaarsledenvergadering is de zetel van de secretaris vacant. Het bestuur stelt voor mevrouw A.H. van der Spek te benoemen om in deze vacature te voorzien.

5. Contributie met ingang van 1 januari 2000

Onder verwijzing naar artikel 13 van de statuten van de vereniging vraagt het bestuur de ledenvergadering in te stemmen met het voorstel het contributiebedrag voor leden met ingang van 1 januari 2000 te verhogen tot fl. 27,50 per jaar en voor gezinsleden tot fl. 14,00 per jaar. Deze voorgestelde contributieverhoging is noodzakelijk gebleken om tot een sluitende begroting te komen voor het jaar 2000 (zie punt 6 van de agenda).

6. Vaststelling begroting 2000

Zie pagina 7

7. Rondvraag

8. Sluiting

Verslag van de algemene ledenvergadering van het Historisch Genootschap Oud Soetermeer, gehouden op 12 mei 1999 in het Parochiehuis, Dorpsstraat 18b te Zoetermeer.

Aanwezig zijn 36 leden. Met kennisgeving afwezig zijn de heren P. van Dam, M. Mosselman, C. van der Spek en C.A.L. van Wieringen.

1. Opening en vaststelling agenda

De heer Oskam opent de vergadering en heet namens het bestuur de aanwezigen welkom.

Een gecorrigeerde agenda wordt ter vergadering uitgedeeld.

2. Verslag van de ledenvergadering van 26 november 1998

Door een communicatiefout is het verslag niet in het verenigingsblad afgedrukt. Het wordt ter vergadering uitgedeeld. Na een leespauze wordt het verslag zonder wijzigingen vastgesteld.

3. Benoeming bestuursleden

Sinds de najaarsledenvergadering is er een vacature voor de positie van voorzitter. Het bestuur draagt de heer E.H. Oskam voor als kandidaat voor die functie. Er hebben zich bij het bestuur geen andere kandidaten gemeld. Er wordt met gesloten briefjes gestemd over de kandidaat. De heer Oskam wordt met overweldigende meerderheid verkozen.

De heer B. Tuinstra treedt na een bestuurstermijn van drie jaar af als secretaris.

Mw. P.E. Vijverberg treedt af als vertegenwoordigster van de Archeologische Werkgroep in het bestuur. Beiden zijn herkiesbaar, doch niet in hun oude functie. De heer Tuinstra zal in het bestuur de AWZ vertegenwoordigen, mw.

Vijverberg wil zich bezighouden met het P.R. beleid. Dit laatste is een uitbreiding van het bestuur buiten de grenzen die in het huishoudelijk reglement zijn vastgesteld; in een wijziging van dit reglement is voorzien (agendapunt 6).

Beide kandidaten worden met algemene stemmen benoemd.

Er heeft zich bij het bestuur een kandidaat gemeld voor de functie van secretaris, te weten mw. A.H. van der Spek. Zij is echter pas na de zomer voor deze functie beschikbaar. De ledenvergadering gaat ermee akkoord dat de functie tot de najaarsledenvergadering door het bestuur en door mw. Van der Spek wordt waargenomen.

4. Goedkeuring Jaarstukken

De kascommissie heeft in een verklaring neergelegd dat zij de financiële stukken heeft gecontroleerd en in goede orde heeft bevonden. Het financieel en het zakelijk jaarverslag worden zonder opmerkingen goedgekeurd.

4a. Benoeming lid kascommissie

De heer A.A. Collenteur is na twee jaar aftredend als lid van de kascommissie; mw. C.J. Moerman blijft nog een jaar aan. Het voorstel is om de heer H. Windmeijer te benoemen als reservelid van de kascommissie en de heer D.J. van der Kolk als lid. Aldus geschiedt.

5. Bekrachtiging van de samenwerkingsovereenkomst van het Historisch Genootschap Oud Soetermeer met en de wijziging van de statuten van de Stichting Historisch museum 't Oude Huis.

Een samenvatting van de voornaamste punten van de samenwerkingsovereenkomst is gepubliceerd in het verenigingsblad. De integrale tekst wordt op de ledenvergadering uitgedeeld. Na een leespauze en enkele verduidelijkingen door het bestuur gaat de ledenvergadering akkoord met de tekst van de overeenkomst. De ledenvergadering gaat akkoord met de wijziging van de statuten van de stichting Historisch Museum 't Oude Huis, met name het vervallen van de artikelen 4 lid 4 en 11 lid 5 waarvoor haar toestemming noodzakelijk is.

De samenwerkingsovereenkomst wordt ter vergadering in tweevoud ondertekend door: voor het Historisch Genootschap Oud Soetermeer de heren H. Huurman (penningmeester) en B.F. Tuinstra (secretaris) en voor de stichting Historisch Museum 't Oude Huis de heer P.J.M. van Domburg (secretaris) en mw. J. Van der Ploeg (directeur/conservator).

6. Voorstel tot wijziging van de statuten van het Historisch Genootschap Oud Soetermeer

Het voorstel om artikel 7 lid d te schrappen en het aantal algemene bestuursleden te verhogen van vijf naar zeven wordt aangenomen. Het bestuur zal een statutenwijziging voorbereiden.

7. Rondvraag

Hiervan wordt geen gebruik gemaakt

8. Sluiting

De voorzitter sluit de vergadering met een dankwoord aan de scheidende secretaris.

Begroting voor het jaar 2000

<u>LASTEN</u>	Begr.2000	Begr.1999	Jaarrek.'98			
Huisvesting:						
Huur	22.836	24.350	23.955			
Energie	3.000	4.250	3.397			
Zakelijke lasten	800	800	777			
Onderhoud tuin	1.500	1.500	1.383			
Schoonmaakkosten	500	1.800	3.728			
Onderhoud gebouw	3.500	32.136	100	32.800	-	33.240
Organisatiekosten:						
Bureaunkosten	4.500	3.000	5.572			
Repres./P.R.	500	1.000	575			
Verenigingsblad	12.500	12.000	10.771			
Lidmaatschappen	400	350	298			
Zaalhuur	500	-	454			
Afschrijvingen	1.355	19.755	1.000	17.350	1.110	18.780
Uitvoeringskosten:						
A.W.Z.	3.500	2.500	2.759			
G.W.Z.	2.815	1.500	1.863			
I.S.V.	900	525	879			
Collectie	1.000	1.000	1.899			
Activiteiten	2.000	1.500	1.928			
Vrijwilligers	1.500	1.550	1.545			
Museum	1.000	-	1.000			
Jubileum	-	1.175	-			
Onderh.inventaris	-	500	-			
Investering Gem.subs.	-	12.715	-	10.250	4.800	16.673
Overschot/tekort		138	-			-2.579
Totaal		64.744		60.400		66.114
<u>BATEN</u>						
Contributie	27.500	25.000	25.202			
Donaties algemeen	4.000	3.300	3.321			
A.W.Z.	2.250	2.500	2.533			
G.W.Z.	1.200	1.000	1.064			
I.S.V.	900	800	814			
Sponsors/advert.	4.180	3.800	3.671			
Subsidie Gem.	22.464	21.500	21.925			
Subs. Gem. extra	-	-	4.800			
Onderhoud tuin	1.500	1.500	1.500			
Rente	750	1.000	756			
Foto's etc.	-	-	528			
Totaal		64.744		60.400		66.114

De heer J. Kentgens vertelt zijn oorlogsverhaal

Bewerkt door C.J. Moerman-van Voorst

Nu dit millennium ten einde loopt, willen we nog éénmaal een terugblik werpen op een van de heftigste periodes van de twintigste eeuw voor Zoetermeer, de periode 1940-1945. Over die tijd is reeds veel gepubliceerd, zowel veertig als vijftig jaar na 5 mei 1945, menigeen heeft zijn zegje gedaan. Ook hebben velen zeer lang gezwegen, omdat de weer opgeroepen emoties hun te veel zouden zijn. Enige tijd geleden deed de heer J. Kentgens, tandarts in ruste, oud-wethouder van Zoetermeer en oud-commandant Binnenlandse Strijdkrachten (B.S.) van Zoetermeer en Benthuizen, zijn verhaal aan kinderen, kleinkinderen en verdere familie, die nauwelijks iets wisten over wat hem en zijn jonge gezinnetje was overkomen tussen 1940 en 1945. Dit verhaal werd op de band opgenomen en door de heer E.W. van den Burg van de werkgroep Sprekend Verleden uitgewerkt. Het gehele verhaal zou meer dan een uitgave van 't Seghen Waert in beslag nemen. Toch willen wij u zijn persoonlijke belevenissen, zij het in beknopte vorm, niet onthouden.

Inleiding

Afgestudeerd in mei 1939, leek het erop, dat de heer Kentgens zijn vader als tandarts in Utrecht zou opvolgen. Eerst zou hij nog begin september zijn dienstplicht moeten vervullen, en wel op de school voor reserve-officieren in Ede, daarna een jaar naar Amerika gaan, omdat vader Kentgens nog te vitaal was om zijn praktijk al over te doen. Inmiddels vroeg de hoogleraar Mondziekten en Kaakchirurgie, Prof. J.W.A. Tjebbes, hem als assistent, tot de diensttijd aanving. Daar kwam op 30 augustus de afkondiging van de mobilisatie tussen, waardoor de heer Kentgens terecht kwam op de school voor Bereden Wapens in Breda, waarna hij werd ingedeeld bij de Tweede Afdeling van het Eerste Regiment Artillerie, dat in Soest lag.

Op 10 mei 1940 brak de oorlog uit en de heer Kentgens lag met zijn regiment aan de Eemstelling, van waaruit Barneveld, Nijkerk en Voorthuizen konden worden beschoten. De heer Kentgens: "Toen Generaal Winkelman het Nederlandse leger overgaf, voelden wij ons helemaal niet verslagen. Dat is eigenlijk het begin geweest van het gevoel van verzet. Het was wel zwaar te dragen, het leger had zich overgegeven, de Koningin en de Koninklijke familie waren weg en wij in Nederland waren aan de Duitsers overgeleverd. Moeilijke omstandigheden".

Op 20 mei werd de heer Kentgens gedemobiliseerd en in plaats van naar Amerika te gaan na de militaire dienst, zoals oorspronkelijk in de bedoeling lag,

ging hij terug naar Prof. Tjebbes. Daar was inmiddels met de vele oorlogsgewonden een massa werk aan de winkel.

Het Oude Huis

Inmiddels was de heer Kentgens verloofd met de kleindochter van oud-burgemeester C.L.J. Bos, die in 1867 het Oude Huis had laten bouwen, het eerste huis dat in Zoetermeer was onderheid. Tijdens de bouw traden hier en daar kleine scheurtjes op en de burgemeester zei: "Helemaal afbreken tot de grond, opnieuw bijheien en opnieuw bouwen!" Zo is het Oude Huis tot op heden stevig en onverzakt blijven staan. In 1940 werd dat huis niet meer bewoond, maar in de zomer gebruikt als vakantiehuis en in de winter als basis voor de jacht.

In augustus 1940 opende de heer Kentgens zijn praktijk in dit huis, want noch in Zoetermeer, noch in de wijde omgeving was er een tandarts.

Na haar studie in 1942 te hebben afgerond, trad tandarts M.J. Bos in het

huwelijk met tandarts J.

Kentgens en zo kwam het dat er in 't Oude Huis, Dorpsstraat 7 een dubbele tandartsenpraktijk werd geboren.

De heer Kentgens werkte de eerste tijd vier ochtenden in de week bij Prof. Tjebbes en 's middags en de hele zaterdag in Zoetermeer.

Toen de praktijk omvangrijker werd, ging hij naar de professor en zei: "Professor Tjebbes, ik ben u erg dankbaar voor wat ik geleerd heb en ik kan er in mijn eigen praktijk wel het een en ander mee doen, maar kaakchirurg kan ik niet worden.

Echtpaar Kentgens-Bos bezocht in 1995 de tentoonstelling over de oorlog

Hartelijk dank voor wat u mij geleerd hebt”. Om kaakchirurg te kunnen worden, moest men eerst arts zijn, daarna algemeen chirurg en dan pas kaakchirurg, de opleiding tot tandarts was daarvoor niet relevant. De leerschool bij Prof. Tjebbes zou hem later nog uitstekend van pas komen.

Verzet Zoetermeer/Benthuizen: illegale pers, L.O. en O.D.

De heer Kentgens: “Inmiddels zitten we in de oorlog met gevoelens die ik al heb geprobeerd te schilderen, we hebben ons niet overgegeven als militairen en zeker niet in de officiersopleiding waar je je voorbereidde op de eed van trouw aan de Koningin. In die sfeer was je opgevoed, dus daar was je helemaal op gericht”.

Op de regelmatig gehouden reünies werd voorzichtig gevraagd waar men mee bezig was, hier en daar was al wel iets gaande.

Hier in Zoetermeer was er als eerste de illegale pers, zoals de Anti-leugenpil en de Marskramer, later de grote bladen. De pers werd op poten gezet door Piet van der Spek, medisch student, al snel bijgestaan door Tinus en Piet van Herwijnen, Willem Olivier, Piet van Driel, Han Vossepoel en Jan Beimers. Door dergelijke landelijke activiteiten moesten mensen onderduiken. Deze onderduikers moesten worden voorzien van bonkaarten. Zo ontstond de L.O., de Landelijke

Organisatie voor hulp aan onderduikers. Deze organisatie werd in Zoetermeer op de rails gezet door Piet Lengkeek, terzijde gestaan door onder meer de volgende kopstukken: Bram Reeuwijk, Piet en Tinus van Herwijnen, Piet van Driel, Rien Slootmaker en Homme de Vries. Knokploegen overvielen distributiekantoren om zo de broodnodige bonkaarten voor de onderduikers te bemachtigen. Er is door al deze mensen uitstekend werd verricht.

Elders was al de zgn. Ordedienst (O.D.) opgezet vanuit militair verband, met het doel orde te scheppen in de chaotische toestanden die zouden ontstaan als de oorlog afgelopen zou zijn. Met deze organisatie kwam de heer Kentgens in aanraking via zijn vriend meester Baylé, hoofd van de openbare lagere school, met wie hij iedere zaterdagmorgen ging vissen in Langeraar. Deze vroeg op een zekere ochtend: “Je bent toch in militaire dienst geweest? Mijn beide kinderen studeren in Delft en aan hen heeft Prof. Dr. Ir. P.M. Heertjes gevraagd of ze in Zoetermeer iemand wisten die in dienst was geweest en met wie hij dan wel eens zou willen praten”. En zo kwam Prof. Heertjes vragen: “Bent u in dienst geweest, officiersopleiding gehad? Zoudt u hier een gezelschap mensen bij elkaar kunnen krijgen die het liefst ook in dienst zijn geweest, officier, onderofficier of gewoon soldaat? Dan krijgt u van mij instructies hoe je dat verder moet inrichten, hoe je dat moet opzetten en dan zullen we wel zien hoe dat hier verloopt”. De bedoeling was om verzet te gaan plegen, voorlopig geen gewapend verzet, want wapens waren er doodeenvoudig niet, zelfs de jachtgeweren waren ingeleverd.

Opzetten van de Ordedienst in 1941

De heer Kentgens: “De eerste man die in aanmerking kwam om in de arm te nemen, was een wachtmeester van de Koninklijke Nederlandse Marechaussee, de wachtmeester Jacob Leendert van Rij. Hem heb ik verteld wat de bedoeling was en hij was daar prompt voor te porren. We moeten samen een aantal mensen bij elkaar zien te krijgen die bereid zijn te doen wat wij zeggen en die moeten we in dienstverband training bijbrengen. Ga je ermee akkoord dat ik het commando op me neem en jij het waarnemend commando op je neemt? Als je mensen gaat vragen, doe je dat altijd in overleg met mij, maar meldt nooit iemand dat ik je commandant ben”.

De wachtmeester Van Rij wist heel nauwkeurig wat ‘een goed nest’ was. Na enige tijd waren er honderdvijftig mensen bij elkaar uit Zoetermeer en Benthuizen, dat politieel verbonden was met Zoetermeer. Eén deel (de ouderen) werd ingedeeld bij de Bewakingstroepen, het andere deel (de jongeren) vormde het Strijdend Gedeelte.

Het contact met Prof. Heertjes, de commandant van regio Delft, district 13 b waar Zoetermeer onder viel, was vrij intensief. Regelmatig kwamen koeriers uit Delft op de fiets, meestal studenten, die gingen gewoon in de wachtkamer zitten en gaven als zij aan de beurt waren, liefst mondeling, hun boodschap door. De manschappen werden verdeeld in pelotons. Zij kregen ‘s nachts instructie in hooibergen, in kassen, in schuren die afgeschermd waren met strobalen, waar geen geluid doordrong. In het begin kon men zich nog ‘s nachts over straat begeven, later niet meer, alleen met een zogenaamd Ausweis.

Voorbereiden op wapendroppings

De heer Kentgens: “Op een gegeven moment kreeg ik een berichtje via een koerier, dat ik op zaterdagavond op die en die tijd in Amsterdam moest zijn in de Verdistraat op dat en dat nummer en dat ik daar twee mensen zou ontmoeten. Dat bleken te zijn ene mijnheer ‘Reering’ en ene ‘Guus’ (beide waren schuilnamen). Om wapens in ontvangst te kunnen nemen, moesten we zones uitzoeken, ver van de bebouwde wereld af, duidelijk aangegeven in honderden meters. Er mochten dan wel een of twee boerderijen in liggen, maar je moest er zeker van zijn dat het ‘goede’ boeren waren. Door op een bepaalde manier met lichten te seinen, liet je een vliegtuig weten, waar het zijn lading moest afwerpen. En je moest afvoerwegen hebben, niet door een dorp heen, zeker niet door je eigen dorp waar je wist dat Duitse militairen bivakkeerden. Als dat beoordeeld was en goedgekeurd, kreeg je drie slagzinnen te horen. Zulke slagzinnen werden iedere avond na het nieuws uit Londen doorgegeven. De eerste drie gingen over de tijd dat er een wapendropping zou plaatsvinden, dat was tussen 22.00 en 24.00 of tussen 24.00 en 2.00 uur of tussen 2.00 en 4.00 uur. Bijvoorbeeld: ‘De

worm heeft rode haren', 'tante Marie is niet jarig' en zulk soort dingen. Pas uit de laatste slagzin zou blijken op welke zone in Nederland een dropping zou plaatsvinden, dat waren er één, hoogstens twee per keer. Dus iedere avond werd om 8.00 uur ijverig clandestien naar de radio geluisterd. We mochten die niet hebben. Er was geen stroom en om elektriciteit te hebben moest er heel hard worden gefietst om de batterijen voor de radio op te laden”.

Verdere maatregelen na een dropping

Uit Delft werd aangekondigd, dat op een bepaalde middag ene 'Karel' in die en die polder aan het vissen zou zijn. Door het uitwisselen van bepaalde zinnen wist je van elkaar dat je met de goede man te maken had. Karel deelde mede, dat als er wapens waren gekomen er tweederde naar Leiden moest en éénderde naar Delft. Er werd overeengekomen, dat het vervoer naar Leiden het best over het water zou kunnen gaan, want een auto zou makkelijker kunnen worden aangehouden dan een beurtschipper, die ergens door de polder naar Leiden voer. Bij een volgende ontmoeting zei Karel: "Ik heb een goede gelegenheid gevonden,

Enkele verzetsmensen bij 'het watermachien' achter vlnr: neef van Van Rij, Joop Kentgens, Jaap van Rij, Jas van Haaster, Piet van Driel, Goof van Driel, midden Nic vd Bosch voor: Tinus van Herwijnen, Theo Vonk, Tinus Vonk

dat is bij de Lammenschansbrug in Leiden, over de Vliet heet het geloof ik daar. Daar is een zijkanaal dat gaat naar de groente- en fruitveiling en daar komt 's morgens vroeg een groot aantal beurtschippers langs. Aan dat kanaal ligt een wit huis en dat heet Blankeweer, dat is van staatsraad zo en zo, die samenwerkt met het verzet in Leiden. Dat huis heeft een serre aan het water en er is een steiger waar een schip kan aanleggen en vanaf vannacht zal in die serre iedere nacht een wacht zitten van Leidse studenten. Maar hoe weten wij welk schip het jouwe is met wapens?" Antwoord: "Wij zullen in plaats van een rood en een groen licht twee groene stuurboordlichten voeren". Zodra de wacht in dat huis zo'n schip zou zien verschijnen, zou hij met een zaklantaarn de K van Karel, lang-kort-lang, seinen ten teken dat alles veilig was.

Dropping van 23 containers

Er gingen enkele maanden voorbij, avond aan avond voor de radio gezeten, zonder dat er iets gebeurde. In de omgeving van Zoetermeer waren wel droppings, maar vermoedelijk bestemd voor de regio Rotterdam, die door verzetsmensen uit Berkel werden opgehaald. Op een bepaalde avond was het zover. Wij kregen een oproep voor onze zone, dus waren we in volle sterkte aanwezig. We hebben vliegtuigen gehoord, we hebben beschietingen gezien boven Katwijk, er kwam een vliegtuig dichterbij, maar niet over ons heen. Toen onze tijd voorbij was, gingen we teleurgesteld naar huis. Thuis hoorde ik een laag vliegend vliegtuig en daarna het fluitende geluid van een vallende bom. Deze viel echter niet. De volgende ochtend kreeg de wachtmeester Van Rij bericht uit Hazerswoude dat daar 'het een en ander' lag op het land van de heer Van Beek. Van Rij zorgde voor twee vrachtwagens, die bij verschillende boeren stonden ondergedoken, om het aandeel voor Delft en dat voor Leiden in te vervoeren en hij vertrok onmiddellijk naar Hazerswoude.

De heer Kentgens: "Tijdens mijn spreekuur werd ik hiervan in kennis gesteld, ik moest zorgen dat de beurtschipper gemobiliseerd werd, en dat hij naar een afgesproken plaats zou varen. Ik moest me dan melden in Hazerswoude bij Warnders. Er waren daar 23 containers gedropt, de 24ste had ik horen fluiten alsof het een bom was, daarvan was de parachute niet opengegaan, die moest ergens in de grond verdwenen zijn. De eerste taak was al die parachutes in de meest felle kleuren los te snijden van de containers, ze op te rollen en tijdelijk in de slootkanten te dumpen. Negen containers zijn per vrachtauto naar Delft vervoerd door Piet van Driel en de veertien voor Leiden zijn gebracht naar de Noord Aa, even ten noorden van Zoetermeer, waar de beurtschipper lag te wachten om de containers op te laden. Wij zijn met een roeiboort naar het beurtschip gegaan en hebben de nacht daar doorgebracht tot 's morgens in de schemer. We zijn toen gaan varen door binnenvaarten heen naar de Vliet. Daar

zagen we aan beide kanten gewapende soldaten patrouilleren. Dat was geen prettig gevoel, als je weet ik hoeveel wapens in je bezit hebt en zelf bewapend bent met één revolver. We waren met zijn vieren plus de schipper en hadden samen één revolver. De schipper was Anton van Beek, een rustige, wat oudere man (vonden wij toen), die alles over zich heen liet komen, alsof het de gewoonste zaak van de wereld was. De medeschepeelingen waren Tinus van Herwijnen, Theo Vonk en Jas van Haaster uit Pijnacker, die in de kost lag bij de familie Vonk. Jas van Haaster was een boom van een man, die van zichzelf zei dat hij een couveusekindje was geweest. Wij naderden de Lammenschansbrug en die splitsing. Ik heb de rode lamp vervangen door een groene. Toen kwamen we de bocht om waar dat huis dan moest zijn en we zagen een wit huis, we zagen een ligplaats en we waren die bocht nog niet om, of we zagen een 'K' signaleren. Die kerels hadden dus minstens twee maanden, iedere nacht daar gezeten, zonder enig bericht, maar ze zaten klaar! Toen moesten die dingen worden uitgeladen en dat was een heel gewicht. Mijn polderjongens waren daar helemaal niet bang voor, maar die Leidse studenten in hun pyjama konden ze helemaal niet tillen: "Verdomme, dat is poepzwaar", zeiden ze. Toch is dat gelukt en we gingen heel wat lichter naar huis. In het Delftse deel waren ook wapens voor ons, dat waren de enige die we gekregen hebben. De pelotonscommandanten mochten ze zelf niet in huis hebben, ze werden bewaard op plaatsen waar ze oefeningen hielden in de polders, in de boerderijen enz."

Bestrijding van de zwarte handel en voedselvoorziening

Koningin Wilhelmina had in een radiotoespraak gezegd, dat de weinige producten die nog te krijgen waren, niet in handen van de verkeerde mensen mochten vallen. Nu was hier bekend, dat er nogal wat koeien werden geslacht, die door de zwarte handel werden gekocht voor een paar duizend gulden en weer verkocht voor tussen de dertig- en veertigduizend gulden. Daar kon een einde aan worden gemaakt. In naam van Hare Majesteit de Koningin deed wachtmeester Van Rij, volledig in uniform, een inval en nam de geslachte dieren in beslag. Aan deze invallen namen ook Piet van Herwijnen en Piet Lengkeek deel. Daarna werd slager Jan Vollebregt bij nacht en ontij uit zijn bed gebeld, hij was altijd bereid zijn bijdrage te leveren, doodrustig en nooit uit het lood te slaan. Dat vlees werd klein gemaakt en ging dan in de eerste plaats naar ouden van dagen en zieken. De beide plaatselijke artsen, dokter Palte en dokter Steur, brachten het verzet op de hoogte van de noodgevallen in hun praktijken. Zo ook uit kerkelijke kringen en van het gemeentelijk armbestuur. In de tweede plaats ging dat vlees in de vorm van worst naar de scholen. Goedwillende boeren hadden tarwe gegeven, daarvan werd bij sommige bakkers brood gebakken, zodat de kinderen op school iedere dag in ieder geval een boterham met worst

kregen. Er zijn nog brieven bewaard van hoofden van scholen die 'het verzet', dat ze persoonlijk niet kenden, hartelijk dankten namens de kinderen en hun ouders.

Een belangrijke rol in de voedselvoorziening van de mensen, die dagelijks bij tientallen door Zoetermeer trokken om 'de boer op te gaan' werd gespeeld door Toon van Fraassen en zijn vrouw, tante Cor. Zij maakten de heerlijkste erwtensoep van soepbotten van de geconfisqueerde koeien en van erwten die boeren voor het verzet ter beschikking stelden en later van de erwtenbloem uit Groningen. Voor een kwartje konden de stakkers, die nog door moesten naar Den Haag voor het donker werd, een bord kostelijke soep krijgen.

Het Zoetermeerse bevolkingsregister duikt onder

Tijdens het koudste deel van de hongerwinter, toen er een dik pak sneeuw lag, en er steeds meer jonge en ook oudere Zoetermeesters als arbeidskrachten naar Duitsland moesten, hebben wachtmeester Van Rij en de heer Kentgens met de hulp van Jan Fidder (ambtenaar ter secretarie) het hele bevolkingsregister laten onderduiken. Er werd een slagersfiets met een grote mand geleend van slager Mark van Leeuwen en in twee zwaarbeladen ritten ging het naar het politiebureau! Boven, onder het bed van de commandant, was onder de vloer een lege ruimte van ca 60 cm diep. Daar werd de vracht gedumpt. Niemand zou daar zijn gaan zoeken. Het bevolkingsregister is daar tot het eind van de oorlog veilig blijven liggen.

De heer Kentgens commandant Binnenlandse Strijdkrachten

In september 1944 gaf Prins Bernhard het bevel, dat alle plaatselijke verzet moest worden gebundeld onder één commandant, die dan weer ondergeschikt zou zijn aan een districtscommandant, met als opperbevelhebber Prins Bernhard. Hierover schrijft later de heer W. Olivier in een brief aan de heer Kentgens het volgende:

"Ongeveer half september 1944 kwamen wij bijeen op Dorpsstraat 66 1ste etage (voorkamer) Zoetermeer. Daar waren aanwezig: de O.D., de L.O., de Illegale Pers o.a. verspreiding Trouw en Vrij Nederland c.s. Als je wilt: de I.D. Inlichtingendienst van Ben Suurenbroek. Kortom alles wat in Zoetermeer (e.o.) aan verzet te bedenken viel. Daar werd besloten alle 'Verzet' te bundelen en de leiding van dit 'geheel' toe te vertrouwen aan Joop Kentgens. Desgevraagd verklaarde jij toen deze verantwoordelijkheid op je te willen nemen, maar de zelfstandig uitstekend functionerende onderdelen in hun segment de tot dan toe gevolgde werkwijze gewoon te laten voortzetten. Indien nodig kon men een beroep op je doen. Dat was voor het eerst dat er van 'bundeling' sprake was. Denk hier maar eens aan de illegale voedselvoorziening, die is toen pas goed op

gang gekomen. Juist de bundeling bracht het Zoetermeerse verzet tot zijn volle ontplooiing.

Jij hebt de bundeling voortreffelijk geleid. En tot op de dag van vandaag ben ik je daar nog erkentelijk voor”.

Voedsel uit het hoge Noorden

De heer Kentgens: “Toen ik eind 1944 enkele dagen in Rotterdam ondergedoken was, ontmoette ik een zeer actieve verzetsman. Hij adviseerde ons naar een bepaald adres in Hoogezand te gaan om voedsel te halen, bij een zaak in granen, zaden en peulvruchten en gaf mij een brief mee. Kort daarna zijn we met drie overgeschilderde vrachtauto's daarheen gereden. We hadden bij ons valse papieren voor onszelf, valse papieren voor de auto's, valse papieren voor de lading en niet te vergeten een papier om een bepaalde route te mogen rijden. Op de 'Chevrolet' reden Piet en Goof van Driel, op de 'Opel Blitz' Theo Vonk en Bert van der Most en op de 'Diamond T' Arie Groenheijde van de garage en ik. De auto's reden op gas, dat ontstond door anthraciet-nootjes te stoken. Het werd steeds moeilijker daaraan te komen. Het knelpunt was de brug bij Zwolle over de IJssel. Daar moest alles overheen wat naar Groningen, Drenthe of Friesland ging. Héén was dat geen probleem, want we brachten dikwijls mensen mee die daar familie hadden en daar goed aan eten konden komen. Maar terug was het alleen lading en vracht voor het Westen.

Bij de firma Benes in Hoogezand lieten we de brief lezen en men hielp ons aan een aantal zakken rogge. Deze man zei dat we door moesten gaan naar Groningen naar de firma Schuitema en vragen naar meneer De Vries. Toen wij daar aankwamen, werden wij met open armen ontvangen en daar kregen we zakken erwtenbloem, bloem van gemalen erwten, waar ik nog nooit van gehoord had. Nu kon je overdag niet rijden, want alles wat reed werd beschoten door de Engelsen. Dus we konden alleen 's nachts rijden met kleine spleetjes licht in de koplampen. Omdat we een keer teveel licht hadden, hebben Duitse soldaten die koplampen kapot geschopt. Toen vroegen ze: “Fahrbefehl!” en we lieten de briefjes voor de auto zien, die de vorige dag waren ondertekend door een man die de handtekening van de Ortskommandant in Den Haag had nagemaakt. De Mof zei toen: “Wenn ich dem Herrn Doktor so und so erzähle wie unvorschriftmässig Sie gefahren sind, dann wird der Wagen sicher gestellt und geht es weiter zu Fusz, verstanden?” Goof van Driel verstond er helemaal niks van en ik zei “Rijen Goof, het is goed zo”. Wij moesten onze vracht afleveren in Rotterdam in het pand Sint Job van het Blaauwhoedenveem. Dat was een grote opslagplaats van goederen die de haven in- en uitgingen. We hebben zo'n vijf, zes ritten gemaakt. Toen het al maar gevaarlijker werd, zijn we ermee opgehouden. We hadden in het Noorden 's nachts onderdak gevonden in

het Diaconessenhuis in Groningen. Alle ziekenhuisbedden waren bezet, maar er waren 's nachts geen poliklinieken, dus alle onderzoektafels waren beschikbaar, en daar hebben we zo goed en zo kwaad als dat ging op geslapen. Iedere keer als we 's avonds aankwamen, kregen we dezelfde maaltijd, een mengsel van rode kool en aardappelen, dat een godenmaal was voor ons en daar was verder geen vlees of niks bij, en onder hartelijke dankzegging gingen we dan de volgende nacht weer verder. Er was altijd een alleraardigste man die ons met alle mogelijke dingen hielp. Bovendien bracht hij iedere morgen het laatste oorlogsnieuw en kon er soms in zijn enthousiasme niet uitkomen. Hij begon dan vreselijk te stotteren. Op een ochtend wilde hij ons vertellen, dat de Russen weer veel verder naar het Westen waren getrokken en nu al in Po..Po..Po..Pommeren waren. Wij vertrokken geen spier en waren erg dankbaar voor het bericht. In 1985, toen ik voor het eerst op een reünie Bert van der Most terugzag en wij elkaar eerst niet herkenden, zei Bert: "Vanmorgen waren de Russen al in Po..Po..Po..Pommeren vulde ik aan".

Periode in het jachthuis The Jolly Duck te Zevenhuizen

Inmiddels had wachtmeester Van Rij een onderduikadres gevonden, ver van de bewoonde wereld, aan de Rotte. De eigenaar, de Haagse bankier Van Romunde stelde dit huis ter beschikking. Tussen de Rotte en Zevenhuizen was inundatie, er liep slechts één bruikbaar weggetje van Zevenhuizen naar dat huis. Na Van Rij, de heer Kentgens en Piet Lengkeek namen van lieverlee de volgende B.S.-ers er hun intrek: Tinus van Herwijnen, Piet van Driel, Goof van Driel en van tijd tot tijd Willem Olivier, die als koerier het enige contact met het commando in Delft onderhield. Ook de koerier Jaap Havenaar en de kinderen van de eigenaar, Mance en Richard van Romunde verbleven er van tijd tot tijd. Piet van Herwijnen, die op het Rotterdamse Haagseveer als arrestant had vastgezet, wist te ontsnappen en meldde zich ook spoedig. Van daaruit werden met een man of acht de activiteiten voortgezet, vooral overvallen vlakbij langs de rijksweg Utrecht-Den Haag. Daar werd in drie groepen geopereerd, die zich schuil konden houden in de berm tussen fietspad en autobaan. Als er iemand langs kwam, gaven de buitenste groepen met een zaklantaarn met groen, positief licht aan: we kunnen ze wel aan en met rood, negatief licht: afblijven! De bedoeling was niet om slachtoffers te maken, maar wapens, papieren en fietsen waren welkom. Bij een van die gelegenheden was het licht groen en de middelste post, bemand door Van Rij en Tinus van Herwijnen, gaf twee passerende fietsers het commando: "Halt in naam der Koningin". De ene stapte af en stak zijn handen omhoog, de andere smet zijn fiets tegen de benen van Van Rij, rende de rijksweg over en verdween in de spoorloot. Van Rij er achteraan, pakte hem in zijn kraag en sleurde hem de kant op. Beide mannen waren gewapend, maar te

ontdaan om er iets mee te doen. Het bleken Nederlandse SS-ers te zijn, die zichzelf 'goed' vonden. Dat hielp hun echter niet en ze werden ontdaan van fietsen, papieren en twee karabijnen met munitie en moesten hun weg te voet vervolgen. Waarschijnlijk hebben zij zich niet meer bij hun onderdeel gemeld.

John McCormick

Op 22 februari 1945 kwam een koerier melden dat er een Amerikaans vliegtuig was neergestort bij Zoetermeer (een Liberator B-24 maakte een noodlanding voor de boerderij van Tinus Janson in de Geerpolder). Een aantal van de inzittenden ontkwam en een van hen kwam terecht bij hoeve 'Voorzorg' van Jan en Leen Dogterom aan de Zegwaartseweg. Daar hield hij zich schuil in een hooiberg en bleef in leven met de melk, die de volgende morgen zou worden opgehaald. Hij werd al snel door de boer ontdekt. Deze wilde de Amerikaan wel kwijt, want hij kreeg dagelijks voedselhalers over de vloer. Hij werd ondergebracht in de Molenstraat bij de familie Lodewijk en vandaar door Willem Olivier naar het jachthuis gebracht. Zo kwam John McCormick, een Amerikaan van Ierse origine, bij ons. We wisten dat er miljoenen geallieerden bestonden, Amerikanen en Engelsen, Zuid-Afrikanen, Australiërs en Nieuw-Zeelanders. We hadden er nooit een gezien en daar stond er een levend voor ons.

Zes Engelse gasten: achter vlnr: Johnny Johnston, Georg Sharp, Bill Bell, voor vlnr: Denis Anderson, Gerry Hollick, Gus Rowland

Hij werd welkom geheten en merkte al gauw dat men er met verboden dingen bezig was. De heer Kentgens: "We zijn met dingen bezig waar voor ons ieder de doodstraf op staat. Als jij je aan de Duitse autoriteiten meldt als neergestorte, Amerikaanse vlieger, dan word je krijgsgevangen gemaakt, heb je misschien een rottijd, maar houd je er het leven bij". Maar hij wilde graag blijven en met ons meedoen. Dat was een heel aparte sensatie. Hij was een bijzonder prettig, rustig mens, die kon ons met mate op de hoogte brengen van wat er gaande was en hij gaf iedere dag vreselijk harde les in fitness, dat deden ze in het leger en ook in de Air Force en dat was ook voor deze onderduikers uitstekend.

Zes Engelse, neergeschoten bemanningsleden

Er werd dag en nacht om beurten twee uur wacht gehouden. Van Rij kwam op een avond tegen twaalf de heer Kentgens, die de wacht zou overnemen, wakker. Na zich aangekleed te hebben, liet hij de wachtmeester zich afmelden, het was zeer militair. "Wachtmeester, is er nog iets te melden?" "Ja", zei hij, "Er is een vliegtuig neergestort, richting Nieuwerkerk en het is in brand gevlogen, je kunt het zien, die gloed is er nog". "Is er verder nog iets bijzonders, wachtmeester?" "Nee, verder niet, welterusten". De heer Kentgens nam dus de wacht over en zag na ongeveer een uur een fietser naderen, zonder licht, die reed een vierhonderd meter door naar het huis van de jachttopziener. Even later kwam hij terug. Hij bleek ene Wobbes te zijn, de leider van de illegaliteit in Zevenhuizen. Hij zei: "Er zijn zes Amerikanen neergestort, verschillende zijn min of meer ernstig gewond, ik zou niet weten waar ik ze in Zevenhuizen zou moeten onderbrengen, kunnen jullie ze hebben?" "Breng ze maar hierheen, maar zorg wel dat ze voordat het licht wordt bij ons zijn". Enkele van onze mensen gingen mee met fietsen. Een uur later kwamen ze terug met zo'n melkkarretje met twee rubber banden, waar twee gewonden op lagen. Ze waren beschoten tijdens een wapendropping en een van hen had een kaakfractuur. De commandant van die Engelsen, het waren geen Amerikanen, bleek een Londense politiemans, een 'Bobby' te zijn, die nu de rang had van kapitein. Hij heette George Sharp. De heer Kentgens begroette hen met: "Welcome" en nog een paar woorden. "For God's sake, you are the first one who speaks English, I am glad to be here". De heer Kentgens stuurde een koerier naar zijn vrouw met de vraag om verbandmiddelen, die en die draden, die en die tangen en scharen om een kaakfractuur te repareren. Maar vrouwlief dacht, ik ga zelf maar mee, want Joop kan best wat hulp gebruiken. En op een keukenstoel hebben zij samen die fractuur gerepareerd, en de patiënt was ziels dankbaar dat hij geen pijn meer had. Die mannen zijn in het jachthuis gesetteld, wilden ook niet weglopen en zich zo maar overgeven, maar met ons meedoen. Ze zagen aan onze wapens dat we wapendroppings hadden gehad en vertelden dat ze nu getraind waren om voedsel

te droppen. De heer Kentgens zei: "Zijn jullie nou helemaal gek, dat geloof ik nooit, dachten jullie heus dat de Moffen jullie zo laag zouden laten vliegen dat je voedsel kan droppen, geen kwestie van!" "Doc", zeiden ze tegen me, "Doc, you just wait and see". En inderdaad kwam een bericht over Radio Londen, dat op 29 april de eerste voedseldroppings zouden plaatsvinden, 'De operatie Manna'. De heer Kentgens: "En dat ging in groten getale en wij zagen ze over dat platteland, midden tussen de grote steden, in wolken zagen we de vliegtuigen overkomen. En die moesten natuurlijk een afvoerroute hebben als ze leeg waren, zodat ze de aankomende vliegtuigen niet in de weg zaten. Laat die afvoerroute nou recht over het jachthuis zijn". De Engelsen keken en keken en keken nog eens: "That is Jim and that is Greg and that is Allan (piloten van hun eigen Flight), doc, I told you so, it will soon be over now". Het leek een feestdag te zijn, de oorlog was nu waarschijnlijk afgelopen. Maar de werkelijkheid was anders.

De overval op 29 april, dezelfde dag dat het manna viel

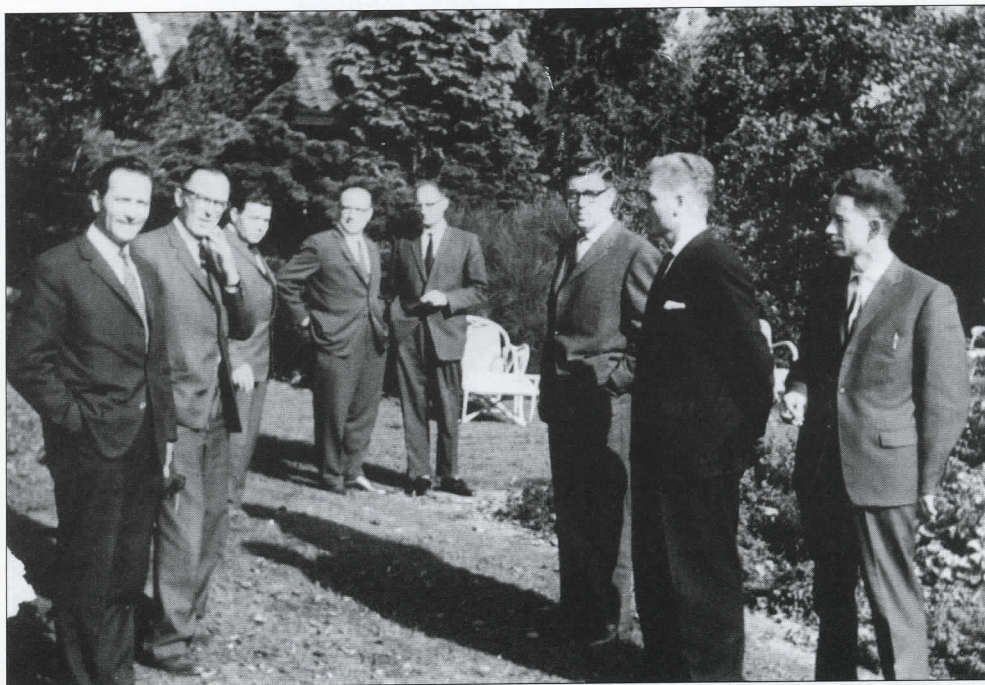
"We zaten op 29 april om halfzeven rond de open haard en we stookten op hout van spoorbielzen en dronken een glas karnemelk. Het huis was gebouwd tegen een dijk aan en de gordijnen waren altijd gesloten, want ze konden van die dijk af er dwars doorheen kijken. Door een spleet zag ik een aantal Duitsers op de dijk staan, dus ik ging door de keuken heen, er was daar een deur naar buiten, een paar trapjes omlaag en ik zag daar achttien tot twintig soldaten met het geweer in de aanslag en ietsje lager stond een officier met een revolver. "Raus, sofort heraus!" Ik heb mij geen fractie van een seconde bedacht. Als je jaren in het verzet gezeten hebt om uiteindelijk te helpen die Duitsers te verdrijven, dan ga je niet voor de eerste de beste Duitser die je ziet met je handen in de lucht staan. "Ja, ich komme sofort!" Ik heb de deur achter me dicht gesmeten en bij de jongens gezegd: "Jongens, het is mis". En iedereen wist wat hij moest doen. Omdat het einde van de oorlog zeer nabij leek, had ik na vele weken vier of vijf van mijn beste mensen weggestuurd om hun vrouwen of meisjes te ontmoeten. Ik had dus alleen zes Engelsen, een Amerikaan, de wachtmeester Van Rij en zijn vrouw met hun tienjarig zoontje Jaap, ik had de dochter en zoon van de eigenaar van het huis, ik had Jaap Havenaar, de koerier die het bericht had afgegeven dat er een 'Godsvrede' gesticht was, de Duitsers zouden ons niet meer aanvallen en wij zouden de Duitsers niet meer aanvallen. Verder hadden we een Nederlandse NSKK-man (National Sozialistisches Kraftwagen Korps) gevangen achter slot, die werd bewaakt door de Engelsen en die zij zonder pardon moesten doodschieten als er narigheid kwam. Dat vonden zij prachtig, want het was de eerste man in Duits uniform die ze zagen. Dat was wat ik in huis had, maar die wisten wel wat ze moesten doen. Ik had met John McCormick afgesproken:

joh, als er nou narigheid komt, zie dan dat je aan de achterkant het huis uitklimt en dan langs de inundatie naar dat stenen huisje loopt, daar heb je in ieder geval dekking. Dat had ik ook tegen mevrouw Van Rij gezegd”.

De gevolgen van de overval

“Wat nu volgt, heb ik van horen zeggen.

Er is een geweldig vuurgevecht ontstaan. En tijdens dat vuurgevecht werd ik al vrij gauw door mijn hoofd heen geschoten. De kogel is hier ingegaan, twee centimeter onder mijn linkeroog en die is hier uitgekomen, twee centimeter achter mijn rechter oor. Ik was er niet meer. Out! Later heb ik een en ander besproken met Prof. Tjebbes, die mij liet zien dat er maar één vierkante centimeter was waar de kogel doorheen kon zijn gegaan zonder dodelijke schade aan te richten, en juist daar is hij doorheen gegaan. Men constateerde dat ik dood was en legde een laken over mij heen. John McCormick is achter uit het huis geklommen. Hij wilde naar de overkant lopen, maar werd halverwege met een schot door zijn achterhoofd op slag gedood. De vrouw van wachtmeester Van Rij had hem niet zien vallen. Zij wist ook, dat ze moest zien weg te komen.

Vlnr.: Tinus van Herwijnen, Joop van Driel, Piet van Herwijnen, George Sharp, Piet van Driel, Jaap van Rij, Wim Olivier en Piet Lengkeek.

Met haar zontje is zij hard lopend overgestoken. Ook zij werden beschoten. De schutter heeft blijkbaar gezien dat het een vrouw was die hij niet wilde doodschieten en hij heeft haar door de knie geschoten. Dat is een heel smerige wond geworden. Door het gewricht heen, de knieschijf was helemaal weg, de kop van het scheenbeen en de kop van het kuitbeen, allebei weg. Denis Anderson, de Engelsman, die op dat moment de wacht had bij de NSKK-man, was heilig van plan hem dood te schieten, totdat hij de man in zijn gezicht keek, toen kon hij het niet meer. Maar hij heeft hem wel door zijn voet heen geschoten. Wachtmeester Van Rij, die het commando had overgenomen nadat ik was gesneuveld, heeft toen gedacht: ja, de Duitsers staan aan de andere kant van de dijk, we zitten als ratten in de val, ik ga proberen over de dijk heen te komen, daar is een moeras daar ga ik heen, dek mijn aftocht en ik houd de Duitsers tegen en jullie moeten maar maken dat je wegkomt aan de andere kant van de dijk. Dus hij moest die Duitsers aan een kant van de dijk houden, zodat de anderen weg konden komen, onder de dijk langs en dat is een heel eind lopen langs die drie molens tot aan de Rijksweg. Dat heeft hij gedaan, dat heeft hem zijn leven gekost, hij moet daar veel Duitsers doodgeschoten hebben, apart van de mensen die al doodgeschoten waren, die al in huis gedrongen waren en ook prompt waren doodgeschoten. Eén Engelsman, Johnny Johnston (boordwerktuigkundige) had dysenterie, was er beroerd aan toe en moest in bed blijven. Hij is krijgsgevangen gemaakt. Degenen die konden vluchten en het er levend hebben afgebracht waren: George Sharp (piloot), Denis Anderson (copiloot), Gus Rowland (navigator, met de kaakfractuur), Gerry Hollick (radiotelegrafist), Bill Bell (staartschutter), Jaap Havenaar, de koerier die net het bericht van de 'Godsvrede' had gebracht, Mance van Romunde (Richard was gevangen genomen) en nog iemand die we 'de jonker' noemden. Inmiddels was het commando overgegaan op Piet van Driel, die op dat moment niet aanwezig was.

Ik wist nergens van, ik was buiten bewustzijn. Van tijd tot tijd kwam ik bij en verloor veel bloed en ik was erg verbaasd dat ik nog in leven was, want als je een schot door je hoofd hebt gehad, dan moet je dood zijn en zeker zo. Toen gebeurde er een hele tijd niets en werd het donkerder en toen zag ik die zieke Engelsman in zijn hemd met een witte sjaal door mijn kamer lopen naar het raam en die sjaal uit het raam zwaaien, er was al een tijd niet meer geschoten en toen wist ik niks meer. Toen ik weer bijkwam, lag ik op de dijk en het regende, een miezerig regentje. Ik lag op een matras en naast mij lag mevrouw Van Rij, van wie ik toen nog niet wist dat ze een verbrijzelde knie had en die NSKK-man, die door zijn voet geschoten was, wat ik toen ook nog niet wist en de rest Duitsers om ons heen plus de dokter uit Zevenhuizen. Die wilde er kennelijk niet in gemengd zijn. Maar de illegaliteit van Zevenhuizen, die daar bij het

jachthuis hoorde schieten, heeft gedacht, het is mis daar, weet je wat, we doen alsof we Rode-Kruismensen zijn en we gaan kijken of er gewonden zijn. Daartoe hadden ze de 'ambulance' meegenomen. Dat was een auto zonder motor, met een paard ervoor. En op een moment dat ik bijkwam zag ik de dokter, hij had al eens naar die NSKK-man gekeken, "O, das ist zu genesen" en toen zag hij mevrouw Van Rij, "die zal het wel overleven, maar het is een ernstige wond" en toen keek hij naar mij (de heer Kentgens maakt een gebaar met de hand langs zijn keel), met andere woorden, het is afgelopen. Dat wist ik al lang dat het afgelopen was. Dus dat heeft me niet bijzonder veel narigheid bezorgd". Van de oostkant van de Rotte werden mevrouw Van Rij, de heer Kentgens en de NSKK-man via Moerkapelle met de 'ambulance' naar een school in Bleiswijk gebracht waar de Duitsers bivakkeerden en daar op de grond gelegd. Hiervan herinnert de heer Kentgens zich alleen, dat de Duitsers hem van zijn laarzen hadden ontdaan. De volgende ochtend zijn zij op een Duitse vrachtwagen naar Rotterdam vervoerd, naar het Diaconessenhuis, dat was gevorderd als het 'Lazarett der Deutsche Kriegsmarine'. Op de operatiekamer werden zij bekeken. De heer Kentgens, die het zwaarst gewond was, kreeg enige

De verzamelde B.S. voor de Christelijke school in de Dorpsstraat tgv de herbegravenis van J.McCormick e.a. Links het Strijdende Gedeelte, rechts de Bewakingstroepen; voorste rij vlnr. P. van Driel, P.M. Heertjes, J. Kentgens, Stegenga en Sluurman

pleisters op zijn hoofd. Terwijl hij op de operatietafel lag, kwamen twee SS-ers de chirurg sommeren hem mee te geven. De chirurg verbood dat: "Ik ben commandant hier en het is mijn plicht hem beter te maken. Als hij beter wordt, kunnen jullie hem krijgen, als hij doodgaat, wat dan nog. Als jullie bang zijn dat hij door de Terroristen wordt bevrijd, dan moeten jullie je maatregelen maar nemen". De heer Kentgens werd toen naar boven gebracht en aan een bed vastgeboeid, met een SS-er voor de deur. Zonder twijfel had hij zijn leven te danken aan de chirurg, hetgeen maar al te duidelijk bleek tijdens de verhoren door de Rotterdamse commandant van de SD, die hij in de volgende dagen moest ondergaan. Het was de SD-er erom te doen te weten te komen waar 'die wapens' gebleven waren, want nu het einde van de oorlog naderde, kon veel bloedvergieten worden voorkomen als dat werd verteld. Hij wist dat het per auto vervoerd was, maar repte niet over het beurtschip naar Leiden. Dat is een goed bewaard geheim gebleven. Het deed de heer Kentgens allemaal niet veel, overtuigd als hij was dat hij toch dood zou gaan. Het been van mevrouw Van Rij wilde de dokter amputeren. Hij bedacht zich echter, en vond dat zij naar een burgerziekenhuis moest, het Coolsingelziekenhuis. Haar been werd daar behouden. Later werd zij overgebracht naar Leiden. Daar volgde een zware operatie en met behulp van het toen nog wondermiddel penicilline, dat door Canadezen uit Brussel werd gehaald, is de lelijke kniewond wondersnel genezen.

Men was daarvan diep onder de indruk, het was waarschijnlijk voor het eerst dat in ons land penicilline werd toegepast. "De Duitse verpleegsters gedroegen zich correct, maar de N.S.B.-verpleegsters, die mij moesten verzorgen, was tuig van de richel. Ik kreeg 's morgens een bakje water en een stukje namaakzeep en een stukje handdoek: "Waschen!" Dat ging natuurlijk helemaal niet. Ik begreep nog altijd niet dat ik niet dood was. Na enkele dagen vroeg ik om water, want ik had dorst, dorst en nog eens dorst. "O, u wilt water hebben, ach nee het is nou weer afgesloten, dan de volgende periode maar". Dat was gewoon pesterij. Toen heb ik hoge koorts gekregen. Er had zich een abces gevormd met geweldig veel bloed en pus en kleine botsequesters. Na een incisie ging het langzaam aan veel beter. Al die tijd hoorde ik vliegtuigen, dat waren de voedseldroppings en op een bepaalde ochtend, dat moet de vijfde mei geweest zijn, toen werd ik weer wakker en zei tegen die NSKK-man, die bij mij op de kamer lag en met wie ik eigenlijk geen woord sprak: "Nou moet ik toch wel heel erg ziek zijn, want ik hoor een draaiorgel dat het Wilhelmus speelt". Toen zei hij: "Je bent helemaal niet zo ziek, want er is een draaiorgel met het Wilhelmus en als je je nou probeert op te richten op je ellebogen, dan zie je over de hele Westersingel rood-wit-blauwe vlaggen". Toen kwam de wacht binnen, ontsloot de boeien met: "Es ist Waffenruhe, gratuliere".

Aan het thuisfront

Inmiddels hadden de ontvluchten Zoetermeer bereikt en zij vertelden aan schoonvader Bos, dat ze hadden gezien dat zijn schoonzoon doodgeschoten was. Deze afschuwelijke gebeurtenis moest de heer Bos toen de volgende dag aan zijn dochter vertellen. Zij geloofde dat niet, want ze had haar man de vorige middags nog gezien. Toen ze hoorde wat er was voorgevallen, moest ze het wel aannemen. Dat wachtmeester Van Rij en John McCormick ook gesneuveld waren, wist toen nog niemand. Er werden missen gelezen en er kwamen condoleance-visites en brieven. Mevrouw Kentgens wilde het lichaam van haar man opsporen. Met het gerij van Engel Akkerman uit de Dorpsstraat is zij met een koffertje met lakens naar Zevenhuizen gereden. Zij vond daar in het mortuarium de lichamen van John McCormick en Jacob L. van Rij, maar niet dat van haar echtgenoot. Via de school in Bleiswijk kwam zij erachter, dat ze in Rotterdam zou moeten zoeken. Dat gebeurde een dag later, samen met haar vader. Maar naar welk ziekenhuis moesten ze gaan? In het Coolsingelziekenhuis troffen zij mevrouw Van Rij, die wist dat de heer Kentgens nog leefde en in een Duits ziekenhuis lag, dat het Diaconessenhuis aan de Westersingel bleek te zijn. Daar aangekomen, kregen zij te horen: "Ach, der Zahnarzt, der hat aber Glück gehabt, er lebt noch". Bij de SS gevraagd wat er verder zou gebeuren. Het antwoord: "Denken Sie blosz an Ihre zwei Kinder, Ihrem Mann geht 's gut, frage nicht weiter".

De oorlog is voorbij

De in Zoetermeer gelegerde Duitsers wilden geen wapenstilstand in acht nemen, zij namen de school waarin de B.S.-ers zich bevonden onder vuur, mogelijk ondernamen zij een wraakactie voor hetgeen aan de Rotte was voorgevallen. En zo kon het gebeuren, dat er alsnog twee B.S.-ers werden doodgeschoten, Jan Hoorn en Cornelis van Eerden, die uit de school probeerden te vluchten. Toen de schietpartijen over waren, is mevrouw Kentgens in Rotterdam haar man gaan halen. Hij kreeg zijn 'Krankenblatt' mee: Johannes van den Berg 'Terrorist'. Met een door het Rotterdamse verzet beschikbaar gestelde auto ging het naar Zoetermeer. Bij de molen in de Stationsstraat, waar de weg iets naar boven naar dijkniveau gaat, hield de auto ermee op. De auto is verder geduwd, kwam langs de openbare school, waar de hele B.S. stond aangetreden. De heer Kentgens vertelt: "Dat was een emotionele zaak, voor het eerst dat ik dat hele spul bij elkaar zag." Bij zijn huis werd hij begroet door burens en andere bekenden: "Ha, hij leeft nog". En verder werd hij liefdevol verpleegd door zijn vrouw, vaak in de stralende zon onder de schitterende, beroemde beuk achter het huis.

Naast de bezoeken van familie, vrienden, patiënten vermeldt de heer Kentgens in het bijzonder twee bezoekers, van wie de ene, dominee Versluys, een diepe

indruk achterliet. De dominee had al eerder in de Gereformeerde Kerk de gemeente gevraagd te bidden voor de genezing van dokter Kentgens, en dat terwijl in die tijd de verhouding tussen katholieken en protestanten in Zoetermeer vrij slecht was; dat was dus heel bijzonder. De andere bijzondere bezoeker was de Duitse commandant van het Marine Lazarett, die de heer Kentgens uit handen van de Sicherheitsdienst had weten te houden. Hij kwam met twee Canadese officieren pleiten voor verbetering van de onmenselijke toestand waarin zijn verpleegsters werden gevangen gehouden. Via het Rotterdamse verzet heeft de heer Kentgens dit in dank gedaan. Tenslotte: enkele maanden na de bevrijding, in oktober, zijn Jan Hoorn, Kees van Eerden, Jaap van Rij en John McCormick met Militaire Eer herbegraven bij de Oude Kerk. Ieder jaar komen daar op 29 april oud-verzetsstrijders bijeen om de slachtoffers te herdenken.

Van links naar rechts: Piet van Herwijnen, Piet Lenkeek, Piet van Driel, Piet van der Spek, Arend van Noort, Joop Kentgens, Rien Slotmaker

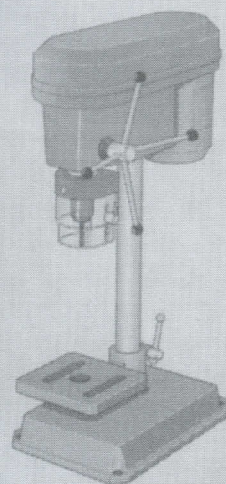
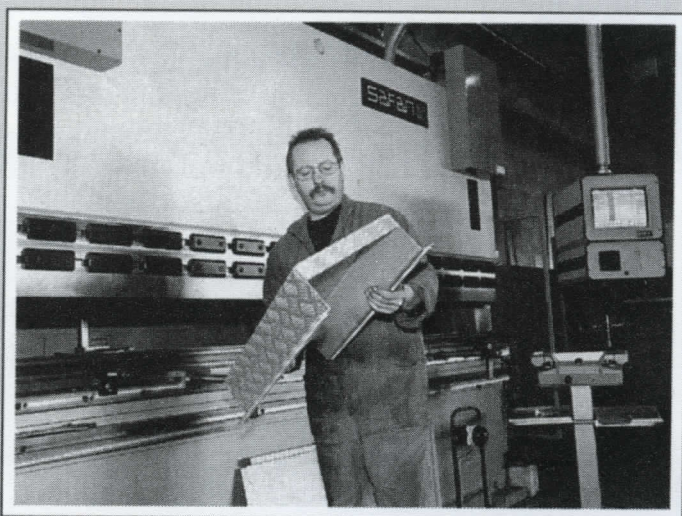
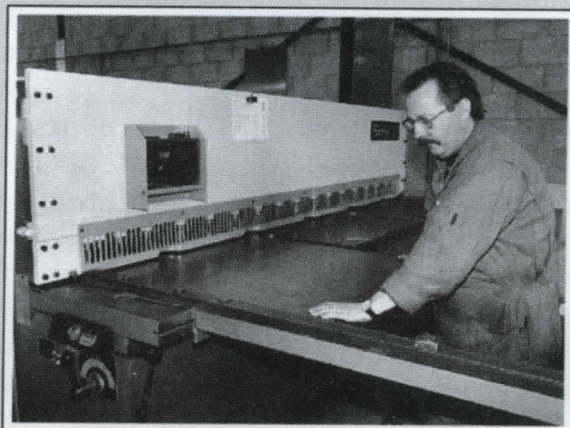
Nu óók voor particulieren!

LASSEN ○

ZETTEN ○

DRAAIEN ○

VERKOOP ○

MKZ-Metaalbewerking

Industrieweg 21, Zoetermeer

Telefoon (079) 341 63 41

De adverteerders en de hierna genoemde bedrijven maken het met hun financiële steun mede mogelijk dit blad uit te geven.

Van As Makelaardij bv

Eerste Stationsstraat 61, tel. 079-316 44 45

'De Gulle Bottelier' Boonekamp

Dorpsstraat 130, tel. 079-316 38 02

Bouwmarkt De Bouwhof

Edisonstraat 88, tel. 079-331 07 00

Cammeraat IJzerwaren

Eerste Stationsstraat 48, tel. 079-316 37 31

Carrosseriefabriek Joost Lamboo bv

Koperstraat 40, tel. 079-363 44 44

Het Fluitschip historisch onderzoeks- en

adviesbureau, tel. 079-316 78 46

Henneken Radio en TV

Den Hoom, tel. 079-316 24 90

Linthout Foto Video

Dorpsstraat 68, tel. 079-316 30 84

Van Oosterom Schoen en Mode

Dorpsstraat 107, tel. 079-316 30 29

Roos Kantoorboekhandel

Dorpsstraat 155, tel. 079-316 35 80

Rooskleurig

Dorpsstraat 165, tel. 079-316 60 09

Rové Verlichting

Dorpsstraat 198, tel. 079-316 64 88

Schoenen Van Veen

Dorpsstraat 83, tel. 079-316 31 65

Slagerij Vollebregt

Dorpsstraat 127, tel. 079-316 35 25

Personenvervoer Van der Slik

Blauwroodlaan 296, tel. 079-361 61 61

Veenstra Promenade Juwelier

Promenade 254, tel. 079-341 14 96

Verlaan Verfspciaalzaak

Vlamingstraat 5, tel. 079-316 34 76

Van Waaij Wonen

Woonhart Europaweg, tel. 079-343 53 30

*Op oude historische grond
waar ooit het 'huis te Palenstein' stond
staat nu —en u voelt er zich thuis—
het Soetermeersche koffiehuis*

't Soetermeersche Koffiehuys, Dorpsstraat 108, tel. (079) 316 90 64

Het avontuur begint bij Dump van Herwijnen

Voor alles wat met avontuur te maken heeft
moet je bij Van Herwijnen zijn.
Dus kom naar de Dorpsstraat 66
voor een complete uitrusting!
Zowel voor jouw actieve hobby
of jouw actieve vakantie!

Een compleet assortiment

Aantrekkelijk geprijsd

**Ook voor campingsport,
messen, overlevingssets...**

tenten
dartsport
klimsport
schietsport
vrijtijdsleding
kampeerartikelen
camping-gaz dealer
berg/wandelschoenen

dump
van Herwijnen
SINDS 1891

Dorpsstraat 66 Zoetermeer Telefoon 079 - 3163551